

Před poutí do Svaté země

Jaffa

je jedno z nejstarších starověkých přístavních měst na světě. Někteří lidé tvrdí, že byla Jaffa pojmenována po Jefetovi, jednom ze tří Noemových synů, který město postavil 40 let po biblické potopě. Hebrejská etymologie naznačuje, že město bylo pojmenováno Jaffa pro jeho krásu (jafa' - krásná). Helenistická tradice odkazuje název města ke jménu Iopeia, což je Kassiopeia, matka Andromedy. Podle Plinia staršího je název města spojen se jménem Jopa, což byla dcera Aola, boha větru. Je však nutno zmínit, že řecké a latinské názvy jsou o stovky let mladší než název původní (nejpravděpodobněji západo-semitský).

Jaffa se ve starověku označovala jako Tel Jaffo a se svými 40 m.n.m. poskytovala důležitý rozhled nad pobřežím a byla též důležitým strategickým místem ve vojenské historii. Při úpatí kopce se nacházely prameny čerstvé vody. Zpětná eroze a odnos půdy, které probíhaly po staletí, samotnou výšku kopce ještě umocnily.

Jaffský přírodní přístav byl využíván již od doby bronzové. Je zmíněn ve starověkých egyptských dopisech z roku 1470 př. n. l., ve kterých je glorifikováno dobytí faraonem Thutmose III., který ukryl své ozbrojené bojovníky do velkých košů a ty následně dal jako dar kanaánskému vůdci města. Město je zmíněno v amarnských dopisech pod egyptským názvem Ja-Fo. Město bylo pod egyptskou nadvládou do přibližně do roku 800 př. n. l.

Jaffa je zmíněna v Knize Jozue jako město v území kmene Dan a z toho důvodu se pobřežní nížina nazývá Guš Dan. Mnoho potomků Dana žilo podél pobřeží, stavěli lodě a rybařili. V Debořině písni se prorokyně ptá:

„A proč Dan pobývá jako host na lodích?

Král David a jeho syn Šalamoun dobyli Jaffu a použili ji jako přístav, do kterého dopravovali cedry z Tyre pro stavbu Prvního Chrámu. Město zůstalo v židovských rukách i po rozdělení Izraelského království. V roce 701 př. n. l., v časech krále Chizkijáše, pak asyrský král Sinacherib Judské království od města Jaffa.

Jaffa byla seleukovským přístavem do doby, než byla osvobozena makabejskými povstalci. Při římském potlačení židovského povstání byla Jaffa zabrána a podpálena Cestiem Gallem. Římský židovský historik Josefus Flavius popsal, že bylo zmasakrováno 800 obyvatel. Piráti, kteří používali opravený přístav jako svou základnu, rozhněvali císaře Vespasiana, který město vyhladil a postavil na jeho místě citadelu s římskou posádkou.

V Novém zákoně je zmíněno, že apoštol Petr vzkřísil v Jaffě vdovu Tabitu. Později pak zde měl Petr vidění, ve kterém mu Bůh řekl, aby nerozlišoval mezi židy a ne-židy či mezi košer a ne-košer. Toto vidění se pokládá za jeden z hlavních myšlenkových odklonů křesťanství od judaismu. Událost znázorňuje malba v římsko-katolickém kostele Sv.Petra v Jaffě.

Jaffa byla dobyta po první křížové výpravě Godefroiem z Bouillonu v roce 1100. O město se neúspěšně ucházel Daimbert z Pisy, první latinský jeruzalémský patriarcha. Jaffa zůstala královským majetkem dalších deset let, dokud nebyla v roce 1110 předána Hugovi z Le Puiset. Když v roce 1134 Hugo II. z Le Puiset povstal proti králi Fulkovi z Anjou, bylo jaffské panství rozděleno na mnoho menších podílů a samotná Jaffa zůstala v majetku krále. Krátce na to byla Jaffa udělena Amaurymu, mladšímu synovi krále Fulka. V roce 1153 Fulkův první syn Balduin III. dobyl předsunutou baštu fátimovské moci Askalon, a přidal ji k teritoriu svého bratra Amauryho.

Jaffa a Askalon byli předáni mimo královskou moc, když jejich držitelé uzavřeli manželství či jiné blízké příbuzenství s králem či jeho nástupci, či pokud vlastnictví přešlo přímo na nějakého člena královské rodiny. V této době se často stávalo, že byla Jaffa a Askalon předávána jednomu nebo více členům Amauryho první rodiny. V roce 1221 byla města předána králem Janem z Brienne do rukou jeho synovce Gautiera IV., když se oženil s vnučkou pozdějšího krále Amauryho II., který držel Hrabství Jaffu a Askalon po svém mladším bratrovi, králi Guyovi de Lusignan. Někdy kolem roku 1250 bylo hrabství předáno jedné z větví klanu Ibelinů. S dobytím Jaffy sultánem Bajbarsem v roce 1268 se hrabství stalo jen formálním. Titul hrabě z Jaffy a Askalonu byl znovu později udělen kyperským králem Jakubem II. Janu Perezu Fabricovi.

7. března 1799 Napoleon Bonaparte dobyl Jaffu a jeho vojáci zabili více než dva tisíce albánských zajatců

Jaffa byla velmi známá pěstováním citrusů. Do založení Tel Avivu a období Britského mandátu Palestina, měla Jaffa nejvyspělejší finanční, bankovní, rybářský a zemědělský průmysl v Palestině. Bylo zde mnoho továren, specializujících se na výrobu cigaret, cementu, dlažby, střešních tašek, železných odlitků, zpracování bavlny, výroby ručně dělaných koberců, kožených produktů, dřevěných beden pro jaffské pomeranče, textil, tiskoviny a knihy. Většina knih a novin v Palestině byla vydávána v Jaffě.

Začátkem 20. století se populace Jaffy rozrostla a na písčinych dunách při pobřeží vyrostlo nové židovské předměstí, které se nazývalo Tel Aviv.

V roce 1904 se do Erec Jisra'el přesunul rabbi Abraham Isaac Kook a zaujmul pozici vrchního rabína Jaffy. To zahrnovalo také zodpovědnost za nové sekulární sionistické zemědělské osady v okolí. Jeho vliv na lidi rozličných životních stylů byl znatelný. Do života města a jeho okolí se pak snažil implementovat myšlenky Tóry a Halach.

V roce 1917 vyhnali Osmani všechny židovské obyvatele Jaffy ve strachu, že by britská armáda mohla město okupovat. Britská armáda skutečně město okupovala, ale dovolila jeho obyvatelům.

Během let 1917-1920 žily v Jaffě tisíce Židů. Vlna arabských pogromů vůči Židům v letech 1920 a 1921 způsobila značný odliv židovských obyvatel do Tel Avivu. V roce 1921 žilo v Tel Avivu pouhých 3 600 Židů. V dubnu téhož roku se toto číslo ztrojnásobilo. Ke konci roku 1922 měla Jaffa 32 tisíc obyvatel, zatímco Tel Aviv 15 tisíc. Nicméně v roce 1927 již měl Tel Aviv 38 tisíc obyvatel. Židé z Jaffy žili na předměstí Jaffy, blízko Tel Avivu. Staré město Jaffa, které bylo kontrolováno Araby, bylo většinou bez židovského obyvatelstva. Během třicátých let měla obě města přibližně 80 tisíc obyvatel. V roce 1945 vlastnili Arabové 145 km² citrusových polí, zatímco Židé 66 km².

Velké arabské povstání v Palestině, v letech 1936-1939, způsobilo velké ekonomické a infrastrukturální ztráty Jaffy. Pouliční boje mezi Araby a britskými vojáky poničila mnoho z městských úzkých uliček. Britové zničili mnoho domů patřící arabskému obyvatelstvu. Židé a Britové také přesunuly své obchody z Jaffy (hlavně do Tel Avivu). V reakci na útoky arabských dělníků z přístavu vybudovali Židé moderní přístav v Tel Avivu, což pro Jaffu znamenalo pokles příjmů.

V roce 1945 měla Jaffa 101 580 obyvatel, z čehož bylo 53 930 muslimů, 30 820 Židů a 16 800 křesťanů. Žili zde především ortodoxní křesťané, z nichž přibližně šestina byla řecko-katolického vyznání.

Před První arabsko-izraelskou válkou, začlenil Plán OSN na rozdělení Palestiny, Jaffu do plánovaného židovského státu. Vzhledem k arabské většině však nakonec měla být arabskou enklávou v židovském státě. Arabové odmítli plán na rozdělení Palestiny 30. listopadu 1947 a den po přijetí rezoluce OSN bylo palestinskými Araby zabito 7 Židů ve třech incidentech: v 8 hodin ráno napadli tři Arabové autobus z Netanji do Jeruzaléma a zabili 5 židovských cestujících; o půl hodiny později byl napaden další autobus a byl zabit židovský cestující; den nato byl zastřelen 25letý židovský muž v Jaffě. V Jeruzalémě svolala Arabská vyšší rada třídní stávkou, počínaje úterkem 2. prosince a následnými velkými demonstracemi po pátečních bohoslužbách. Vzájemná povstání eskalovala 11. prosince 1947. Toho dne jeruzalémský korespondent časopisu The Times odhadl počet obětí na 130 mrtvých, z toho 70 Židů a 50 Arabů, několik britských vojáků a britský policista. 25. dubna 1948 spustil Irgun ofensivu v Jaffě, v té době největším arabském palestinském městě, během které většina arabských obyvatel uprchla přes přístav. Jednotky Hagany pak obsadily město 14. května. Z celkových 70-80 tisíc Arabů se rozhodlo zůstat 3 600-4 100.[8] K uctění památky padlých židovských vojáků, kteří zahynuli v bitvě o Jaffu, byla založena Conquest Garden.

V letech po Válce o nezávislost proudil do Izraele masivní proud židovských imigrantů z Bulharska, Maroka, Rumunska, Iráku, Jemenu, Íránu, Sýrie, Egypta, Libye, Tuniska a dalších zemí, který se usidloval po celém Izraeli, včetně Jaffy. V roce 1950 byla Jaffa sjednocena s Tel Avivem a od té doby se užívá název Tel Aviv-Jafo.[9] Současná Jaffa má heterogenní židovskou, křesťanskou a muslimskou populaci. Byly obnoveny části Starého města a Jaffa se stala turistickou atraktivitou, která se může pyšnit obnovenými starobylými budovami, galeriemi umění, divadly, obchody se suvenýry, restauracemi, pouličními kavárnami a promenádami. Mimo turistickou oblast Starého města je většina Jaffy včetně distriktů Al Ajami, Jaffo Gimel, Jaffo Daled, Neve Ofer a Lev Jaffo chudinskou oblastí. Systém veřejného školství zaznamenává mezi arabsky mluvícími dětmi 53% studentů, kteří nedokončí studia a značná část těch, co střední školu dokončí, nezíská maturitu. Systém vzdělávání hebrejsky mluvících dětí není o mnoho lepší a rodiče, kteří si to mohou dovořit, posílají své děti do škol v Tel Avivu a soukromých křesťanských škol. Situace se však lepší a v Jaffě byly založeny nové školy. Mezi problémy Jaffy dále patří problémy s drogami, míra kriminality a násilí. Někteří arabští obyvatele tvrdí, že izraelská vláda se pokouší o judaizaci Jaffy tím, že vystěhovává arabské obyvatelstvo z domů vlastníci společností Amidar. Představitelé Amidaru toto tvrzení vyvracejí s tím, že vystěhovaní jsou ilegální squateři. Židovská populace v Jaffě sestává jak ze „starousedlíků“, tj. dětí Židů, kteří se ve městě usadili v 50. a 60. letech, tak z bohatých nově příchozích, kteří kupují staré domy a renovují je. Jaffo Gimel, Jaffo Daled a Neve Ofer jsou domovem nových imigrantů hlavně ze zemí bývalého Sovětského svazu. Někteří z jaffských palestinských a izraelských obyvatel obviňují vedení Tel Avivu, že se snaží vymazat arabskou minulost města. Počátkem 50. let byla totiž arabská jména mnoha ulic nahrazena hebrejskými názvy. Od 90. let však jsou snahy obnovit arabské a muslimské objekty (jako např. Mořskou mešitu a Mešitu Hassan Bek) a zmapovat dějiny arabské populace Jaffy.

Mrtvé moře - Krása a zdraví v nejnižše položeném místě na zemi.

Cestou z Jeruzaléma k Mrtvému moři přes Judskou vrchovinu projíždíme zcela odlišnou krajinou. Za nedlouho dosáhneme nejnižšího místa na zeměkouli -400 metrů pod hladinou moře. Průjezdem rozličnou krajinou judské pouště pochopíme, proč zde u Mrtvého moře našli útočiště uprchlíci jako král David, prorok Eliáš. nebo zde samostatné komunity žily a budovaly kláštery.

Mrtvé moře a okolní prameny jsou pro své léčebné vlastnosti vyhledávány po staletí. Návštěvníci ze všech koutů světa se sem sjíždí, aby na vlastní kůži poznali průzračnou atmosféru vzduchu, ve kterém díky vysokému atmosférickému tlaku a příznivému slunečnímu svitu nejsou žádná pylová zrnka.

V jeho okolí nalezneme moderní hotely s léčebnými programami kde se můžete vznášet na hladině moře s vysokou koncentrací soli, využijete i přírodní sirná jezírka a zábalů z minerálního sedimentu. V blízkosti jsou i centra, jejichž náplní je pořádání výletů do okolní pouště, oázy, vodopády, jeskyně a samozřejmě jsou historická naleziště.

Vyjedeme lanovkou k Herodovu paláci na skalním útvaru Mašáda, který byl jedním s jeho monumentálních staveb a stal se i místem židovských povstání a bojů proti Římanům.

V nedalekém Kumránu ležely po tisíciletí skryté papyrové svitky dnes nazývané Svitky od Mrtvého moře.

Věřím, že v této oblasti naleznete zalíbení.

Miroslav Byrtus